

Diplomová práce Sociální hnutí Pro-choice v Irsku a Švýcarsku - Bc. Markéta Mužíková

Oponentský posudek

Mgr. Radka Dudová, Ph.D.

Předložená práce se zaměřuje na téma, které je mi tématicky i metodologicky blízké. Tématem je analýza pro-choice hnutí, tedy hnutí na podporu svobodné volby žen v oblasti rozhodování o vlastní reprodukci. Autorka volí komparativní přístup: srovnává dvě země, Irsko a Švýcarsko. Výběr těchto zemí pro komparaci je opodstatněný, vzhledem k tomu, že v Irsku platí stále velmi přísný zákon zakazující interrupce z jiných důvodů nežli kvůli přímému ohrožení života ženy, zatímco ve Švýcarsku došlo relativně nedávno k uvolnění zákona a uzákonění interrupce na vlastní žádost ženy. Autorka avizuje, že bude používat metodologii rámcové analýzy (framing analysis) a bude se snažit odhalit rámce, které organizace v obou zemích využívaly či využívají pro komunikaci svých stanovisek a získávání přívrženců. Jejím cílem je odhalit a porovnat mobilizační potenciál pro-choice hnutí v obou zemích. Uvědomuje si přitom, že roli v dosaženém výsledku hrají další okolnosti, zejména historický kontext, politický systém a kultura dané země, konkrétně hlavně náboženství. Proto představuje a posléze porovnává historii, politický systém, jazykové uspořádání a náboženství obou zemí. Empirická část práce je založena na rámcové analýze letáků, vydávaných pro-choice organizacemi v obou zemích, s využitím schématického zobrazení jednotlivých funkcí, které by teoreticky úspěšný rámec měl mít.

K práci mám několik významných výhrad. Nejprve shrnu výhrady formální, poté teoretické a následně metodologické.

Z formálního hlediska musím poukázat na to, že práce je psaná velmi špatnou češtinou.

Vyskytují se v ní gramatické chyby a překlepy, a to zhruba jedna na každé druhé stránce.

Stylisticky je práce také velmi chudá, až tak, že to místy působí problémy pro porozumění.

Jazyk práce působí, jako by čeština nebyla mateřským jazykem autorky, nebo jako by chyby byly způsobeny špatným překladem z angličtiny. Dalším formálním nedostatkem je abstrakt – nejedná se ve skutečnosti o abstrakt, ale pouze o shrnutí osnovy práce.

Co se týče teoretického hlediska, pozitivně hodnotím přehledné a stručné představení jednotlivých teorií sociálních hnutí. Bylo by ale dobré závěrem specifikovat, jak sociální hnutí definuje sama autorka, respektive jakou definici v práci používá – jaké rysy či kritéria jsou důležité a jak odlišuje sociální hnutí od jednotlivých aktivistických organizací a skupin.

Teorie rámců, na které autorka práci staví, není oproti první teoretické části příliš kvalitně zpracovaná. Je nepřehledná a místy nesrozumitelná. Čerpá v příliš velké míře ze sekundární české literatury. Ignoruje některé klíčové zdroje (např. Entman 1993). Autorka zde nadužívá termín „rámec“ a používá jej v různých významech (rámec diagnostický, prognostický a motivační – jedná se spíše o jednotlivé funkce jednoho rámce, nikoliv tři různé rámce; dále hovoří o „artikulačním rámci“ a „zesilujícím rámci“ – ve skutečnosti se jedná o artikulační rámce a zesilování rámce). Tato chyba je dána zřejmě nepochopením původního textu a špatným překladem. Ve výsledku z ní pak plyne i chybné uchopení metodologie práce.

Při prezentaci historického, politického a kulturního pozadí u obou zemí autorka zachází do příliš mnoha podrobností. Opravdu není nutné při zaměření na současné a nedávné pro-choice hnutí představovat historii od 10. století n.l.. U všech informací, které autorka o zemích poskytuje, by mělo být explicitně vyjádřeno, jak to souvisí se situací v reprodukčních politikách. Takto práce obsahuje příliš mnoho balastu, který nemá žádný vztah k tématu a navíc není dostatečně citován (např. str. 34 nahoře – chybí uvedení zdroje). Oproti tomu je v této části u obou zemí, zejména u Irska, dobře zpracovaný vývoj legislativy v oblasti interrupce. Chybí ale problematizace tohoto vývoje a zejména odkazy na existující výzkumy a

teoretická vysvětlení situace, kterých existuje celá řada (při jednoduchém hledání s využitím Google Scholar např. Minkenberg 2002, Yishai 1993, Dillon 1996).

Mé nejvýznamnější výhrady jsou ale metodologické. Ty vyplývají ovšem právě z chybného uchopení teorie rámcových procesů a analýzy rámců – již na str. 22 autorka slučuje pojem rámec a pojem text, a následně v celé analýze tyto pojmy zaměňuje. Ač sděluje, že analyzuje jednotlivé rámce, které hnutí využívaly, ve skutečnosti analyzuje jednotlivé texty. Její uchopení rámců tak vůbec neodpovídá obecně sdílené definici E. Goffmana či R. Entmana. Autorka zkoumá, zda jednotlivé letáky a brožury obsahují všechny tři funkce, které by dobrý rámec měl naplňovat (diagnostickou, prognostickou a motivační, podle Snowa a Bedforda), a konstatuje, že pokud daný text tyto tři funkce neobsahuje, nemá dostatečný mobilizační potenciál. V teorii framing analysis jde ale o identifikování rámců používaných hnutím napříč různými texty, které dané hnutí produkuje. V jednotlivém textu se pak může objevovat jeden rámec se všemi jeho funkcemi (pak má smysl analyzovat jeden text), nebo může zdůraznit jen jednu či dvě z nich, zatímco jiný typ textu či komunikace stejného hnutí se může zaměřovat na další funkce. Jeden text může také obsahovat dva či více rámců. Analýza letáků a brožur by tak měla být jen prvním krokem, při kterém budou identifikovány různé rámce, které hnutí používá. Teprve následně může být analyzováno rozpracování jednotlivých funkcí v každém z těchto rámců (na základě většího počtu textů, které tento rámec používají pro komunikaci svých cílů a mobilizaci účastníků), a konstatováno, zda jsou rozpracovány dostatečně a rámec tedy má či nemá mobilizační potenciál. To, že autorka takto zaměňuje „rámec“ a „leták“ či „text“ vede k tomu, že i závěry vyplývající z její analýzy jsou nutně chybné – to, že určitý leták neobsahuje všechny funkce, může být velmi strategickou volbou, nikoliv nedostatkem a důvodem nižšího mobilizačního potenciálu. Další funkce mohou totiž být obsahem jiných textů, které hnutí produkuje, případně mohou být komunikovány jiným způsobem (v kontaktu face to face při manifestacích a pochodech, v současnosti na sociálních sítích a pod.). Z představené analýzy tedy nelze dle mého názoru dělat závěry o mobilizačním potenciálu pro-choice hnutí v obou zemích, natož je srovnávat. Autorka by se měla nejprve zaměřit na skutečnou identifikaci diskurzivních rámců, které hnutí používají, a teprve následně analyzovat jejich funkce. Schémata použitá pro analýzu jednotlivých textů jsou přitom přehledná a dobře zpracovaná a pro tento typ analýzy by se velmi dobře dala využít. Stejně tak je dobře vybraný vzorek textů pro analýzu, a jistě by na základě něj bylo možné hlavní rámce identifikovat a hodnotit.

Přes množství těchto výhrad doporučuji tuto práci pro obhajobu. Navrhuji hodnocení dobře – 3. Přes všechny zmíněné nedostatky práce obsahuje kvalitně zpracované části, zejména úvod do teorií sociálního hnutí a legislativní vývoj interrupční legislativy v obou srovnávaných zemích. Země pro komparaci, stejně jako materiály k analýze byly autorkou dobře zvoleny. Metoda rámcové analýzy by byla vhodným přístupem, pokud by nebyla dezinterpretována. To ale může být způsobenou předchozím nesprávným uchopením této metody jinými autory (zejména české provenience), případně velkou heterogenitou ve způsobech aplikování této metody obecně. Samotná analýza jednotlivých textů byla provedena důkladně a výsledky byly dobře schématicky zpracovány. Pokud by nedošlo k přímočaré záměně konceptu rámce za text, a výsledky by tedy byly jinak interpretovány, velmi dobře by splnila svou funkci. Autorka pracovala s velkým počtem domácích i zahraničních zdrojů a z většiny respektovala pravidla vědecké práce.

- Dillon, M. 1996. „Cultural Differences in the Abortion Discourse of the Catholic Church: Evidence from Four Countries*.“ *Sociology of Religion* 57 (1): 25-36. March 20, 1996
<http://socrel.oxfordjournals.org/content/57/1/25.abstract>
- Entman, R. M. 1993. „Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm.“ *Journal of Communication* 43 (4): 51-58.
- Minkenberg, M. 2002. „Religion and Public Policy: Institutional, Cultural, and Political Impact on the Shaping of Abortion Policies in Western Democracies.“ *Comparative Political Studies* 35 (2): 221-247. March 1, 2002
<http://cps.sagepub.com/content/35/2/221.abstract>
- Yishai, Y. 1993. „Public Ideas and Public Policy: Abortion Politics in Four Democracies.“ *Comparative Politics* 25 (2): 207-228.